

Euskadi, l'empat infinit

El rellotge electoral ja s'ha posat en marxa, el compte enrere ha començat i Euskadi avança cap el 13 de maig sabent que afronta els comicis més difícils de la seva història i també els que donaran uns resultats més ajustats. Hi ha qui parla d'empat tècnic entre abertzales i espanyolistes. Amb l'anunci de la data electoral, el lehendakari Juan José Ibarretxe ha destapat la capsula dels trons.

L'últim cop que els bascos van passar per les urnes, el 25 d'octubre de 1998, ho van fer amb molta il·lusió i esperança. El context era un altre i molt diferent: el Pacte de Lizarra funcionava des de feia uns mesos, per primera vegada el somni sobiranista estava a l'abast de la mà gràcies a les converses secretes entre el Partit Nacionalista Basc (PNB), Eusko Alkartasuna (EA) i Euskal Herritarrok (EH). I per fer-ho tot més perfecte encara, ETA guardava les armes al calaix i ordenava als seus comandos que s'estiguessin quietes.

Mentre les alarmes saltaven a Madrid i el govern espanyol no sabia què fer i parlava de "treva trampa", l'alto-el-foc d'ETA retornava la tranquil·litat a tothom i donava la iniciativa política al nacionalisme basc. En aquest clima d'eufòria, mai no viscut abans a Euskadi, les urnes van ser agràides amb els partits nacionalistes. PNB, EA i EH sumaven 41 dels 75 escons del Parlament. Eren els rèdits polítics d'una entesa i d'una col·laboració entre les tres formacions abertzales que es plasmava després al parlament, investit Juan José Ibarretxe lehendakari i tancat un històric pacte de legislatura.

Però les coses es van capgirar. El PNB presentava el Pacte de Lizarra com la "pista d'aterratge d'ETA en les institucions" i, a més, parlava de "procés de pau". Mentrestant, l'esquerra abertzale advertia que no estava buscant la pau, sinó la "construcció nacional d'Euskal Herria".

Els mesos passen i la situació es degrada. Els partits del Pacte de Lizarra no acaben de consensuar un camí que els porti a la independència. El PNB, reticent a abandonar sense xarxa protectora

la via autonomista, evita aprofundir en el sobiranisme i comença a fer l'orni. Euskal Herritarrok fa una aposta de màxims: cal convocar unes eleccions a tots els territoris bascos (Euskadi, Navarra i el País Basc francès) per crear un estat paral·lel i començar a caminar al marge dels governs de Madrid i París.

El trencament de la treva. A ETA se li acaba la paciència i acusa el PNB i EA de no haver fet els deures i d'aferrar-se a un marc autonòmic només per interessos econòmics i personals. El 27 de novembre de 1999 l'organització armada anuncia la fi de la treva. Han passat 14 mesos sense atemptats i sense assassinats. La societat basca es resisteix a creure les amenaces d'ETA, pensa que l'alto-el-foc és irreversible, però al gener de 2000, les esperances s'esvaeixen. ETA assassina un militar a Madrid. El pacte de legislatura entre nacionalistes a Euskadi trontolla i el lehendakari, finalment, el trenca al febrer, quan són assassinats a Vitòria el socialista Fernando Buesa i el seu escorta.

Euskal Herritarrok no ha condemnat l'atemptat i Juan José Ibarretxe no vol continuar col·laborant políticament amb l'esquerra abertzale. A partir d'ara el govern basc, en minoria al parlament, queda en mans de l'oposició, que exigeix amb insistència eleccions anticipades. Populars i socialistes, fins i tot, presenten mocions de censura contra Ibarretxe que no prosperen per falta de quòrum, donat que EH no és al parlament perquè ha decidit abandonar-lo.

Des d'aquest moment, l'oposició bloca qualsevol iniciativa del lehendakari. L'avançament electoral és l'única sortida i el president basc posa la data: el 13 de

maig. I tot això, passa emmig d'una intensa i dura ofensiva d'ETA.

L'oposició ha acollit amb esperança la cita electoral, hi veuen una bona oportunitat per capgirar les coses a Euskadi. L'objectiu de populars i socialistes, que han fet causa comuna signant un pacte antiterrorista, és derrotar el nacionalisme, que el PNB passi per primera vegada en la història a l'oposició. L'aposta del PP és molt forta, s'hi juga no sols la credibilitat del seu projecte polític, sinó que el seu candidat, el fins ara ministre

dondo Terreros, qui podria veure qüestionat el seu lideratge entre els seus companys de partit. Cal tenir present que no totes les famílies del socialisme basc veuen amb bons ulls aquest home, vinculat des de sempre al partit i fill de l'antic secretari general de la UGT.

Les oscil·lacions del PNB. Hi ha qui compara l'actitud del PNB, al llarg dels seus cent anys d'existència, amb la d'un pèndol que des de la centralitat oscil·la, depenent de la conjuntura, cap a l'auto-

leg i que reclama que es respectin les decisions dels bascos. Un eufemisme, això últim, de l'anomenat "àmbit basc de decisió", sinònim, si voleu, d'autodeterminació. I per què tant d'embolic si comencem i acabem al mateix lloc?

Primer, perquè amb un missatge abertzale desdibuixat es fa un guiny als sectors autonomistes del PNB, que quan senten parlar d'independència s'espan ten. Són els famosos "michelines" del PNB, utilitzant la terminologia d'Arzalluz; i, en segon lloc, perquè no parlant clar es vol evitar que les eleccions es converteixin en un referèndum per escollir de manera crua entre l'actual marc espanyol (Constitució i Estatut) o la sobirania basca. Tanta prudència només s'entén per la por del PNB a perdre el govern basc, que ocupa des de 1979.

I aquest és el principal retret de l'esquerra abertzale als nacionalistes moderats: que no volen posar en perill el marc autonòmic que controlen des de fa 22 anys i que s'ha convertit, per molts, en una bona manera de guanyar-se la vida. La pregunta que més repeteix en els últims mesos Euskal Herritarrok és "EAJ nora zoaz?" ("Cap a on vas, PNB?"). Per la coalició abertzale aquests comicis es podrien evitar si el PNB i EA acceptessin treballar per un nou marc nacional basc deslligat d'Espanya. La formació d'Arnaldo Otegi té assumit que els bascos els castigaran a les urnes i que molts abertzales que els van votar a les passades eleccions, en plena treva d'ETA, no ho faran el pròxim 13 de maig. La coalició independentista deixarà de ser la tercera força a la cambra de Vitòria i caldrà veure quants escons conservarà dels 14 actuals.

EH ja ha anunciat que sí que es presentarà als comicis, però que mantindrà la seva negativa a tornar al parlament si la política basca només gira en clau autonòmica. I aquí està el problema: què fer l'endemà, a partir del 14 maig? Aquestes eleccions no resoldran els problemes de fons. ETA continuarà actuant governi qui governi a Euskadi, i una part significativa dels bascos continuarà rebutjant Espanya. Qui desfarà aquest empat infinit?

El lehendakari Juan José Ibarretxe anuncia la convocatòria d'eleccions al País Basc. La pinya entre el PP-PSOE i la virulenta activitat d'ETA han precipitat la fi de la legislatura basca.

de l'Interior, Jaime Mayor Oreja, ha lligat el seu futur personal al resultat d'aquesta operació. Si li surt bé, es convertirà en el primer lehendakari espanyolista d'Euskadi, i si no ho aconsegueix, la seva figura quedarà qüestionada, sense possibilitat de tornar a Madrid per entrar a les travesses d'aspirants a succeir José María Aznar al capdavant del PP.

Una cosa semblant li pot passar a Nicolás Redondo Terreros, el candidat socialista. El PSE, que és la quarta força política basca, sap que l'única garantia d'arribar al govern és a través d'un pacte amb els populars si aquests obtenen uns bons resultats. No tocar poder i quedar-se a l'oposició després d'haver cremat naus i de tancar les portes al PNB apostant a fons per la carta espanyolista del PP, posaria en greus dificultats Re-

nomisme o bé cap a l'independentisme. Això ha quedat al descobert, d'una manera clara com mai abans no s'havia vist els últims dos anys.

El PNB vol i dol, sempre ha mantingut una calculada ambigüitat entre el pragmatisme i el radicalisme i, arran el fracàs de Lizarra, ara ha reculat però mantenint alhora un doble discurs.

D'una banda, el president del partit, Xabier Arzalluz, parla sense embuts d'autodeterminació i defensa la presència d'Euskadi com un estat més de la Unió Europea. D'altra i, repartint-se els papers, el lehendakari Ibarretxe intenta recuperar la moderació amb un missatge dirigit a la majoria dels bascos que rebutgen la violència d'ETA i també l'espanyolisme del PP. Un discurs basat en la defensa de la vida que aposta pel dià-